

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Eén jaar kleutercoördinatorschap

terugblik op 2017

AGODI
AGENTSCHAP VOOR
ONDERWIJSDIENSTEN

www.onderwijs.vlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever

Guy Janssens
Administrateur-generaal
Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI)
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Eindredactie

Sara De Meerleer
AGODI, Afdeling Basisonderwijs, DKO en CLB, Scholen en leerlingen

Met medewerking van

Kurt Lambrechts
AGODI, Afdeling Basisonderwijs, DKO en CLB, Scholen en leerlingen

Goedele De Cock
AGODI, stafdienst Administrateur-generaal

Vormgeving en fotografie

Kim Baele

Depotnummer

D/2018/3241/094

Eén jaar kleutercoördinatorschap

Terugblik op 2017

Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie is belangrijk, vandaag en in de toekomst.

In het kader van het kleuteractieplan kreeg het Agentschap voor Onderwijsdiensten, AGODI, de vraag om een kleutercoördinator aan te stellen. In dit rapport brengen we verslag uit over één jaar kleutercoördinatorschap.

De kleutercoördinator zet in op duurzame initiatieven.

Zo investeert de kleutercoördinator in de uitbouw van netwerken op Vlaams niveau om de samenwerking op lokaal niveau tussen scholen, ouders en organisaties als de Huizen van het Kind te ondersteunen. De inzet is kwaliteitsvolle kleuterparticipatie.

Daarnaast kiest de kleutercoördinator ervoor om instrumenten te ontwikkelen die op termijn ook zonder haar ondersteuning ingezet kunnen worden.

De kleutercoördinator is het eerste aanspreekpunt voor alle vragen over kleuterparticipatie. Voor de uitvoering van haar opdrachten kan de kleutercoördinator rekenen op het engagement van het volledige Agentschap voor Onderwijsdiensten.

Inhoud

VOORWOORD DOOR GUY JANSSENS	5
I. INLEIDING.....	8
II. ZORGEN VOOR KWALITEITSVOLLE DATA OVER AANWEZIGHEDEN VAN KLEUTERS	11
III. INZETTEN OP SAMENWERKING	17
IV. AANDACHT VOOR KWETSBARE GROEPEN: NIET-INGESCHREVEN KLEUTERS	26
V. UITWERKEN ONDERSTEUNINGSAANBOD	28
VI. VOORUITBLIK 2018	32

I. Inleiding

In het regeerakkoord 2014-2019 schrijft de Vlaamse Regering dat ze wil inzetten op een maximale participatie aan het kleuteronderwijs. “Kinderen vanaf 3 jaar willen we zo veel mogelijk daadwerkelijk naar school doen gaan. We doen daarvoor een beroep op onder andere de Huizen van het Kind.”¹

In juli 2016 publiceert het Departement Onderwijs & Vorming het eindrapport van een onderzoek naar kleuterparticipatie². Daarin formuleert het Departement zowel drempels die ouders ervaren om hun kinderen te laten participeren aan het kleuteronderwijs als hefboomen om te komen tot een kwaliteitsvolle participatie.

Op 12 december 2016 lanceert de minister van Onderwijs het actieplan kleuterparticipatie “Elke dag kleuteronderwijs telt”³. Met gerichte acties wil minister Crevits de kleine groep van kleuters die niet of te weinig participeren aan het kleuteronderwijs bereiken.

Eén van de acties uit dit plan is de aanstelling van een kleutercoördinator binnen het Agentschap voor Onderwijsdiensten. De opdracht van de kleutercoördinator omvat:

- » Stimuleren van lokale actoren om kleuterparticipatie hoog op de agenda te blijven houden.
- » Stimuleren van lokale actoren om in maximale synergie samen te werken.
- » Stimuleren van lokale actoren om de lokale werking inzake kleuterparticipatie te versterken.
- » Inspireren van lokale actoren.
- » Verbinden van het centrale beleid en het beleid van lokale actoren (prioritaire aandacht voor Gent, Antwerpen en Brussel).
- » Lokale actoren ondersteunen (prioritaire aandacht voor Gent, Antwerpen en Brussel).

AGODI is niet alleen verantwoordelijk voor het aanstellen van een kleutercoördinator, maar werkt ook mee aan andere acties uit het kleuteractieplan:

- » Het optimaliseren van de dataverzameling, -ontsluiting, monitoring en het ter beschikking stellen van relevante gegevens over kleuterparticipatie aan alle relevante actoren.
- » Het gericht informeren, sensibiliseren, toeleiden en ondersteunen van ouders rond kleuterparticipatie, in het bijzonder ouders uit kwetsbare groepen.
- » Het ‘bevorderen van een warme overgang tussen thuis/opvang en onderwijs’.

1 <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/het-regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2014-2019>.

2 https://www.onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Eindrapport_Onderzoek_naar_kleuterparticipatie.pdf.

3 <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/actieplan-kleuterparticipatie-bijlage-PB-12-12-2016.pdf>.

AGODI vertaalde deze opdrachten in één geïntegreerd plan van aanpak. Het plan van aanpak vormt een leidraad voor alle acties die AGODI onderneemt in kader van het kleuteractieplan:

- » Acties waarbij we zorgen voor kwaliteitsvolle data.
- » Acties waarbij we investeren in samenwerking.
- » Acties waarbij we aandacht besteden aan kwetsbare groepen.
- » Acties waarbij we ondersteuning bieden.

Doorheen elk van deze acties besteden we aandacht aan:

- » Het op de agenda plaatsen en houden van kwaliteitsvolle kleuterparticipatie.
- » Het inzetten op tweerichtingsverkeer tussen ouders en scholen maar ook tussen scholen en lokale partnerorganisaties.
- » Het verdiepen en verbreden van bestaande relaties met aandacht voor kleuterparticipatie.
- » Het inbedden van initiatieven rond kleuterparticipatie in een reguliere werking (duurzame acties).
- » Oog hebben voor (onbedoelde maar ongewenste) effecten van initiatieven.

In dit rapport blikken we terug op één jaar kleutercoördinatorschap.

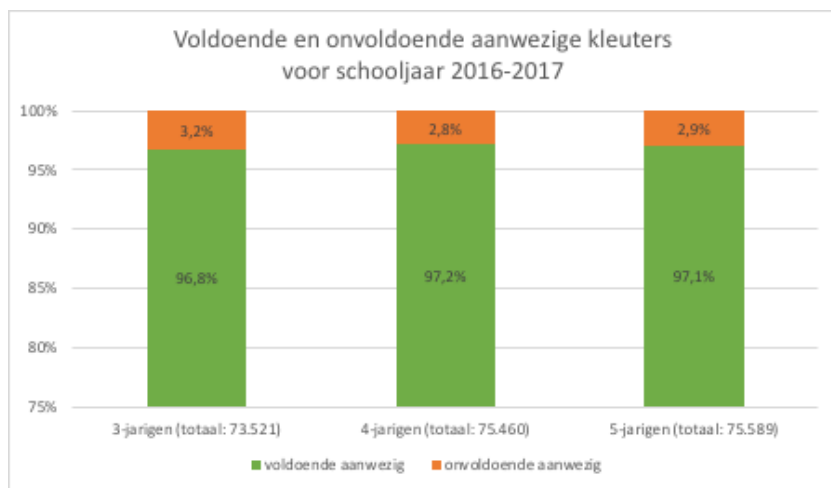
II. Zorgen voor kwaliteitsvolle data over aanwezigheden van kleuters

II.1. Duiding

AGODI streeft naar een voortdurende verbetering van de dataverzameling, de ontsluiting van gegevens en de monitoring van de gegevens over aanwezigheden van kleuters op school

Het doel is zorgen voor steeds betere gegevens over de aanwezigheden in het kleuteronderwijs in functie van het onderbouwen van een aangepast beleid. Daarnaast wil AGODI maximaal gegevens ter beschikking stellen aan alle relevante (lokale) actoren in functie van een gerichte opvolging van onvoldoende aanwezige kleuters.

Een correcte registratie van de aanwezigheden van kleuters is onder meer belangrijk in het kader van de toelatingsvoorwaarden voor het lager onderwijs. Maar ook om een correcte gegevensstroom naar de afdeling school- en studietoelagen van AHOVOKS⁴ te verzekeren. Een correcte registratie van de aanwezigheden laat scholen ook toe een beleid te voeren over aan- en afwezigheden van kleuters en daarbij gerichte acties te ondernemen.

Figuur 1: Percentages voldoende en onvoldoende aanwezige drie-, vier- en vijfjarige kleuters voor schooljaar 2016-2017. Bron: databank AGODI

II.2. Controle van aanwezigheidsgegevens

Naar aanleiding van de publicatie van aanwezigheidsgegevens van kleuters voor schooljaar 2015-2016 in maart 2017, stelt AGODI voor verscheidene scholen lage gemiddelde aanwezigheden vast. Die lage cijfers kunnen toe te schrijven zijn aan zowel een slechte registratie door de scholen als aan een effectief lage aanwezigheid van de kleuters die er naar school gaan. Om de kwaliteit van de geregistreerde gegevens te verbeteren, beslist AGODI om zijn kwaliteitscontroles op de aanwezigheidsgegevens uit te breiden.

Potentieel te weinig aanwezigheden

Vanaf schooljaar 2015-2016 worden scholen waarvan de gemiddelde aanwezigheid per kleuter in de loop van het schooljaar minder dan 65% bedraagt van het aantal halve schooldagen dat kleuters tot dan konden schoollopen, beschouwd als scholen met een potentieel problematische registratie. Op het einde van het schooljaar wordt de cesuur op 70% gelegd. AGODI verwacht dat op het einde van het schooljaar een mogelijk vertraagde registratie van aanwezigheidsgegevens in Discimus dan minder of niet meer speelt.

Potentieel te veel aanwezigheden

Vanaf schooljaar 2015-2016 worden scholen waarvan de gemiddelde aanwezigheid per kleuter in de loop van het schooljaar meer dan 97% bedraagt van het aantal halve schooldagen dat kleuters tot dan konden schoollopen, beschouwd als scholen met een potentieel problematische registratie. Op het einde van het schooljaar wordt de cesuur op 95% gelegd. AGODI verwacht dat op het einde van het schooljaar een mogelijk vertraagde registratie van aanwezigheidsgegevens in Discimus dan minder of niet meer speelt.

AGODI stelt voor het schooljaar 2015-2016 vast dat 40 scholen potentieel problematisch registreerden: 31 scholen registreerden potentieel te weinig (gemiddelde kleuteraanwezigheid <70%) en negen scholen registreerden potentieel te veel aanwezigheden (gemiddelde kleuteraanwezigheid >95%).

Begin april 2017 contacteert AGODI deze scholen telefonisch met de vraag om hun gegevens na te kijken en aan te passen waar dat nodig is. Als er zich technische problemen voordoen bij het registreren of corrigeren van de aanwezigheidsgegevens, biedt AGODI ondersteuning of verwijst het agentschap door naar de leveranciers van schoolsoftwarepakketten.

Vergelijken we aanwezigheidsgegevens voor 2015-2016 vóór en ná kwaliteitscontrole in april 2017, dan stellen we vast dat:

- » Voor de gemeente Liedekerke het percentage voldoende aanwezige kleuters sterk is gestegen, zowel bij de 3-, 4- als 5-jarigen.
- » Er 21 gemeenten zijn die een beperkte stijging kennen in het percentage voldoende aanwezige kleuters voor een of meerdere geboortejaren.
- » Er zeven gemeenten zijn met een daling tussen 0,1% en 0,9% van het percentage voldoende aanwezige kleuters.

Naar aanleiding van de ervaring met de kwaliteitscontroles op de aanwezigheidsgegevens voor de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017, beslist AGODI zijn administratieve controles uit te breiden van twee (in maart en juli) naar drie controles per jaar (in december, maart en juli).

Alleen scholen met potentieel te veel of te weinig geregistreerde aanwezigheden ontvangen een administratief rapport met de aanwezigheidsgegevens van hun kleuters via Mijn Onderwijs. AGODI zal telkens deze scholen contacteren en op vraag ondersteuning aanbieden als er technische problemen zijn bij het registeren of corrigeren van de aanwezigheidsgegevens.

II.3. Kleuterparticipatierapporten

In het najaar van 2017 bereidt AGODI de publicatie voor van de eerste kleuterparticipatierapporten.

Het doel van het kleuterparticipatierapport is:

- » Scholen informeren over het aanwezigheidsritme van elke kleuter. Zo houden zij een zicht op de groep van kleuters die mogelijk te weinig aanwezig is. Scholen ontvangen de rapporten na de kerst- en paasvakantie. Dan hebben ze nog voldoende tijd om acties te ondernemen voor kleuters waar zij zich zorgen over maken.
- » Scholen die hun beleid inzake kleuterparticipatie bijsturen, de mogelijkheid bieden om hun gewijzigde beleid aan de hand van het rapport na de paasvakantie te evalueren.

Het kleuterparticipatierapport bevat volgende gegevens:

- » Een overzicht van de niet-leerplichtige kleuters die de minimale aanwezigheidsdrempel niet behalen:
 - » om in aanmerking te komen voor een schooltoelage of
 - » om automatisch te kunnen doorstromen naar het gewoon lager onderwijs als ze hun huidige aanwezigheidsritme aanhouden tot 30 juni van het lopende schooljaar.
- » Een overzicht per geboortjaar van de aanwezigheden per kleuter, zowel uitgedrukt in halve dagen als in procentuele aanwezigheid (ten opzichte van het totale aantal halve dagen dat de kleuter op dat moment aanwezig kon zijn).

Alle scholen krijgen vanaf schooljaar 2017-2018 na de kerst- en paasvakantie een kleuterparticipatierapport via Mijn Onderwijs.

Geboortjaar 2012 -- Om de minimale aanwezigheidsdrempel te behalen tijdens schooljaar 2017-2018 moeten deze kleuters 250 halve dagen of 76,69% van het totaal aantal halve schooldagen dit schooljaar aanwezig zijn op school. De procentuele aanwezigheid is berekend ten opzichte van de eerste schooldag van september. Sinds die datum zijn er 136 halve schooldagen verstreken.					
Stamnr.	Familie- en voornaam	Halve dagen aanwezigheid			Inschrijving in uw school schooljaar 2017-2018
		In uw school	Totaal schooljaar	%	
		94	94	69,12 %	1 sep - 31 aug
		95	95	69,85 %	1 sep - 31 aug
		102	102	75 %	1 sep - 31 aug
		106	106	77,94 %	1 sep - 31 aug
		108	108	79,41 %	1 sep - 31 aug
		112	112	82,35 %	1 sep - 31 aug
		113	113	83,09 %	1 sep - 31 aug

Figuur 2: Geanonimiseerd voorbeeld van een kleuterparticipatierapport. Bron: AGODI.

II.4. Cijfers over (on)voldoende aanwezige kleuters per gemeente

Om lokale partners te ondersteunen is het belangrijk dat ze zicht hebben op het aantal kleuters dat (on)voldoende naar school gaat. AGODI start daarom in 2017 met de voorbereiding van de publicatie van de cijfers over het aantal (on)voldoende aanwezige kleuters per gemeente op www.agodi.be.

III. Inzetten op samenwerking

Een intense samenwerking tussen school, ouders en lokale partners bevordert de deelname van kleuters aan het kleuteronderwijs.

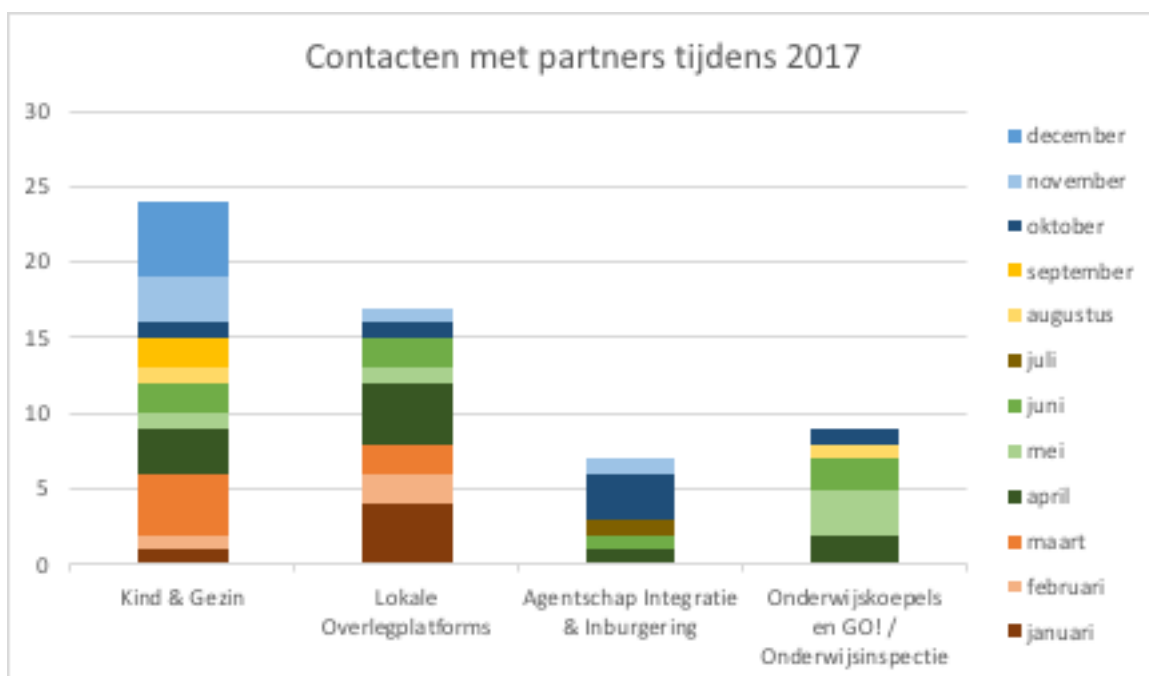
De kleutercoördinator investeert in het uitbouwen van een netwerk met verschillende partnerorganisaties op Vlaams niveau om zo de lokale samenwerking te bevorderen en versterken.

Met sommige partners zitten de gesprekken nog in een verkennende fase, bijvoorbeeld met VVSG.

Met andere organisaties worden al concrete samenwerkingsafspraken gemaakt. Hieronder lichten we de samenwerkingsafspraken toe die we met volgende partnerorganisaties maakten.

- » Onderwijsinspectie, de onderwijskoepels en het GO!
- » Agentschap Integratie en Inburgering
- » Lokale Overlegplatforms
- » Kind en Gezin

Op 23 oktober 2017 komt het eerste coördinerend overleg kleuterparticipatie samen. Aan dit overleg nemen vertegenwoordigers van Kind en Gezin, Agentschap Integratie en Inburgering, Onderwijsinspectie, de onderwijskoepels en het GO! deel.

III.2. Samenwerking met Kind en Gezin

In de samenwerking met Kind en Gezin focust de kleutercoördinator op volgende punten:

- » Samenwerking in verband met de niet-ingeschreven kleuters optimaliseren (zie IV. Kwetsbare groepen).
- » Samenwerking tussen scholen en de Huizen van het Kind intensifiëren.
- » Samenwerking binnen de ambtelijke werkgroep transitie.

Samenwerking in verband met de Huizen van het Kind intensifiëren

Samen met Kind en Gezin bekijkt de kleutercoördinator de mogelijkheden om de Huizen van het Kind en lokale onderwijsactoren te inspireren en stimuleren om de krachten te bundelen over kleuterparticipatie.

De kleutercoördinator bezoekt samen met Kind en Gezin vijf Huizen van het Kind:

- » 28/04/2017 Huis van het Kind Leuven
- » 18/11/2017 Huis van het Kind Pajottenland
- » 4/12/2017 Huis van het Kind Ronse
- » 5/12/2017 Huis van het Kind Mechelen
- » 18/12/2017 Huis van het Kind Koksijde

Door deze bezoeken krijgt de kleutercoördinator een beter zicht op:

- » De verschillende manieren waarop de Huizen van het Kind georganiseerd zijn.
- » De verschillende samenwerkingsverbanden die er bestaan tussen de Huizen van het Kind en scholen.
- » De verschillende acties die Huizen van het Kind organiseren rond kleuterparticipatie.

In 2018 zal de kleutercoördinator samen met Kind en Gezin aanbevelingen formuleren voor scholen en Huizen van het Kind om hun samenwerking rond kleuterparticipatie te bevorderen.

Samenwerking binnen de ambtelijke werkgroep transitie

Een ambtelijke werkgroep (met o.a. vertegenwoordigers van het Departement Onderwijs en Vorming, AGODI, het Agentschap Binnenlands Bestuur, het Agentschap Integratie en Inburgering, Kind en Gezin, het VBJK en UGent) werkt een inhoudelijk kader uit voor een warme overgang van thuis of de kinderopvang naar het kleuteronderwijs en legt in 2017 de laatste hand aan de formulering van concrete acties. De kleutercoördinator woonde in 2017 alle samenkomsten van deze werkgroep bij.

III.3. Samenwerking met het Agentschap voor Integratie & Inburgering

Het Agentschap Integratie & Inburgering leidt nieuwkomers naar het kleuteronderwijs toe naar het kleuteronderwijs door in te zetten op het informeren, sensibiliseren en begeleiden van de ouders en het bewaken van de randvoorwaarden om deel te nemen aan onderwijs. Het agentschap werkt ook aan een warme overgang door in te zetten op de ondersteuning van de scholen.

De samenwerking tussen de kleutercoördinator en het agentschap focust zich in 2017 op het in kaart brengen van de verschillende kanalen waarlangs het agentschap in contact komt met gezinnen met kleuters:

- » Personen die door partnerorganisaties worden doorverwezen naar het Agentschap Integratie en Inburgering.
- » Personen die een inburgeringstraject volgen.
- » Personen die een cursus Nederlands volgen (cf. opdracht van het vroegere Huis van het Nederlands)

Daarnaast controleert het Agentschap Integratie & Inburgering maandelijks of hun cliënten geregistreerd staan in de leerlingendatabank Discimus. De gezinnen van wie de kinderen niet worden teruggevonden, ontvangen een brief. Daarin krijgen ze de vraag om het agentschap te contacteren. De kleutercoördinator bekijkt samen met het agentschap hoe ze de opvolging kunnen optimaliseren van gezinnen die niet reageren.

III.4. Samenwerking met de Onderwijsinspectie, de onderwijskoepels en het GO!

Elke dag kwaliteitsvol kleuteronderwijs telt.

Voor het waarborgen van kwaliteitsvol onderwijs verwijst het decreet betreffende de kwaliteit van het onderwijs naar de scholen, de pedagogische begeleiding en de Onderwijsinspectie.

Elke school is ervoor verantwoordelijk kwaliteitsvol onderwijs te verstrekken.

De pedagogische begeleidingsdiensten van de onderwijskoepels en het GO! hebben hierbij onder andere als opdrachten:

- » De onderwijsinstellingen te ondersteunen bij de realisatie van hun eigen pedagogisch project.
- » De onderwijsinstellingen te ondersteunen bij het bevorderen van hun onderwijskwaliteit en bij hun ontwikkeling tot professionele lerende organisatie.
- » Onderwijsinnovaties aanreiken, stimuleren en ondersteunen.

De Onderwijsinspectie heeft onder andere als opdracht om doorlichtingen van scholen uit te voeren. In het kleuteractieplan staat dat de Onderwijsinspectie gedurende een jaar het engagement opneemt om het thema kleuterparticipatie in de scoop te zetten bij individuele schooldoorlichtingen. De Onderwijsinspectie zal ook het thema opnemen in een volgende Onderwijs Spiegel.

De kleutercoördinator licht haar plan van aanpak toe aan elk van deze partners: de onderwijskoepels, het GO! en de Onderwijsinspectie. Daarnaast geeft de kleutercoördinator op vraag ook toelichting bij het actieplan en haar plan van aanpak op:

- » Brusselplatform OVSG op 24 maart.
- » Een themadag van de Onderwijsinspectie op 11 oktober.
- » Het overleg van de LOP-ankerfiguren van Katholiek Onderwijs Vlaanderen op 9 juni.

III.5. Samenwerking met de Lokale Overlegplatforms (LOP's)

Er zijn 41 LOP's basisonderwijs in Vlaanderen en Brussel. LOP's basisonderwijs hebben elf decretale opdrachten. Eén van deze opdrachten bepaalt dat LOP's afspraken maken over het verhogen van kleuterparticipatie. Het decreet omschrijft niet verder hoe LOP's die opdracht moeten invullen.

Ook de andere decretale opdrachten van de LOP's hebben verschillende linken met het werken rond de drie dimensies van kleuterparticipatie:

- » Werken aan een warme overgang naar de kleuterschool.
- » Afspraken maken over de inschrijvingen van kleuters.
- » Bevorderen van de aanwezigheden.

» Werken aan een warme overgang van thuis of de kinderopvang naar de kleuterschool

Bij de overgang van thuis of de kinderopvang naar de kleuterschool zijn verschillende partijen betrokken: ouders en kinderen, scholen, kinderopvanginitiatieven, andere (voorschoolse) organisaties ...

Vaak gaat het hier nog om gescheiden werelden. In te veel regio's bestaat er nog geen traditie waarbij alle betrokken partijen elkaar ontmoeten, ervaringen uitwisselen en met elkaar in dialoog gaan om een warme overgang voor elk kind te realiseren.

LOP's hebben als een overlegplatform de traditie om lokaal in te zetten op een net- en sectoroverstijgende samenwerking:

- » Netoverstijgend: scholen van alle netten samen maken afspraken over het bevorderen van gelijke kansen.
- » Sectoroverstijgend: aan de LOP-tafel ontmoeten scholen, verenigingen waar armen het woord nemen, organisaties van etnisch-culturele minderheden, ouderverenigingen ... elkaar en maken zij samen afspraken over het bevorderen van gelijke kansen.

De kleutercoördinator zal samen met de LOP's in 2018 onderzoeken hoe de expertise die de LOP's hebben in het net- en sectoroverstijgend samenwerken ook kan worden ingezet om afspraken te maken over een warme overgang van thuis of de kinderopvang naar de kleuterschool. Dat doen ze met het oog op het bevorderen van gelijke kansen.

Opdrachten van een LOP Basisonderwijs

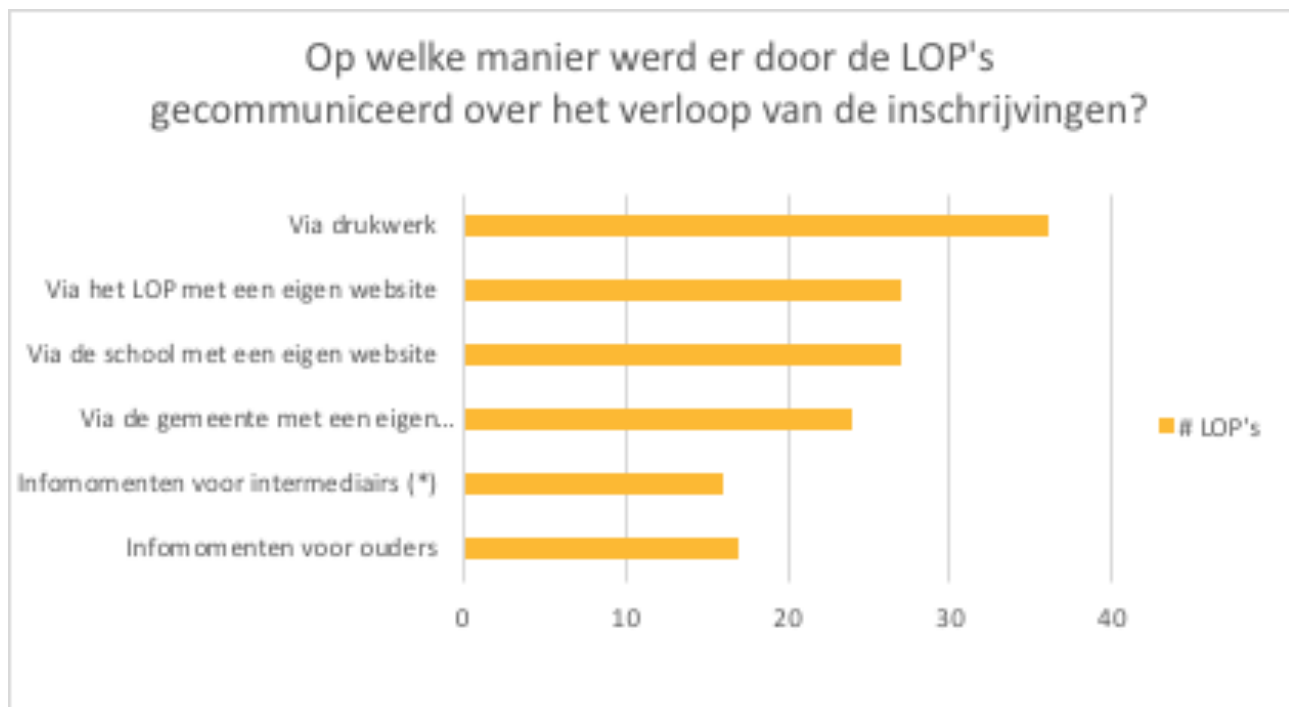
- » Het opmaken van een omgevingsanalyse.
- » Het maken van afspraken over het nastreven van gelijke kansen.
- » Het maken van afspraken over de toeleiding van anderstalige nieuwkomers naar het onthaalonderwijs.
- » Het maken van afspraken over het verloop van de inschrijvingen en de communicatie hierover.
- » Het maken van afspraken over het bemiddelen.
- » Het ontwikkelen van instrumenten om dubbele inschrijvingen te voorkomen.
- » Het maken van afspraken over het verhogen van de kleuterparticipatie.
- » Het uitwerken van aanvullende bepalingen over het positieve engagement van ouders tegenover de onderwijstaal.

» Afspraken maken over de inschrijvingen van kleuters

Bij het maken van afspraken over de inschrijvingen van kleuters onderscheiden we afspraken over het verloop van de inschrijvingen voor alle kleuters (preventief) en specifieke afspraken over de opvolging van de niet-ingeschreven kleuters (curatief).

» Afspraken over het verloop van de inschrijvingen voor alle kleuters (preventief)

LOP's hebben de decretale opdracht om afspraken te maken over het verloop van de inschrijvingen en te communiceren over die afspraken. Onderstaande figuur geeft een overzicht van de verschillende kanalen die LOP's gebruiken om ouders te informeren over de inschrijvingen.

Figuur 6: Communicatie over de inschrijvingen in LOP-gebied tijdens schooljaar 2015-2016. Bron: bevraging LOP-acties kleuterparticipatie (mei 2017).
 (*) De intermediairs fungeren vervolgens ook als contactpunt voor ouders, integreren de informatie in hun werking of organiseren op hun beurt contactsessies.

In heel wat LOP's bestaat er al een traditie om samen te werken met verschillende organisaties rond het informeren van ouders over het verloop van de inschrijvingen. Ook bieden verschillende organisaties ondersteuning aan ouders bij het online aanmelden voor de inschrijvingen: schoolbesturen, lokaal bestuur, Kind en Gezin, CLB's, voorschoolse opvang, Huizen van het Kind, integratiesector, OCMW ...

» **Afspraken over de opvolging van de niet-ingeschreven kleuters (curatief)**

LOP's ontvangen jaarlijks een lijst met niet-ingeschreven vier- en vijfjarige kleuters. (Zie IV. Kwetsbare groepen)

In 2015-2016 waren er 1.051 niet-ingeschreven vier- en vijfjarige kleuters die wonen in een LOP-gemeente. 71% van de LOP's Basisonderwijs ondernam acties voor die niet-ingeschreven kleuters.

Redenen waarom LOP's geen acties hebben ondernomen:

- » Er zijn binnen het LOP geen partners met beroepsgeheim die zich willen engageren om actie te ondernemen naar de niet-ingeschreven kleuters.
- » Vier- of vijfjarige kleuters die het jaar voordien ook al op de lijst van niet-ingeschreven kleuters voorkwamen en voor wie de lokale partners toen al beslisten om geen verdere acties te ondernemen, o.a. omdat de kleuters in het buitenland verblijven of huisonderwijs volgen.

De kleutercoördinator streeft ernaar dat in schooljaar 2017-2018 80% van de LOP's waar niet-ingeschreven kleuters wonen acties ondernemen voor de niet-ingeschreven kleuters.

Op 23 juni 2017 presenteert de kleutercoördinator het stappenplan 'Kleuterparticipatie op de agenda van elk LOP' aan de LOP-deskundigen (zie V.2. Instrumentontwikkeling). Dat plan lijst aandachtspunten op voor de LOP's om actiever aan de slag te gaan rond de drie dimensies van kleuterparticipatie. Zo somt de kleutercoördinator mogelijke partners met beroepsgeheim op waar de LOP's een beroep zouden kunnen op doen voor hun acties voor niet-ingeschreven kleuters.

» **Afspraken maken over het bevorderen van de aanwezigheden van kleuters**

Schoolbesturen zijn als eerste verantwoordelijk voor de opvolging van de aanwezigheden van kleuters. Verschillende lokale partners kunnen echter ook een rol opnemen bij het ondersteunen van de gezinnen om voldoende aanwezigheid van kleuters te stimuleren.

De kleutercoördinator wil bij al deze partners een sense of urgency creëren. Kwaliteitsvolle kleuterparticipatie is namelijk het fundament waarop kinderen hun verdere schoolloopbaan enten. Alle partners dragen een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

LOP's kunnen daarbij een rol rond opnemen door:

- » het thema op de agenda te plaatsen.
- » scholen te attenderen op de publicatie van de kleuterparticipatierapporten.
- » aanvullende gegevens aan te leveren in kader van hun opdracht rond omgevingsanalyse.
- » onderwijs- en niet-onderwijspartners samen ervaringen te laten uitwisselen.
- » afspraken te maken over samenwerking.
- » vanuit het LOP signalen te geven aan bijvoorbeeld het lokaal bestuur⁵ of andere lokale organisaties.

5 <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14129>.

III.6. Coördinerend overleg kleuterparticipatie

Op maandag 23 oktober 2017 vindt een eerste coördinerend overleg kleuterparticipatie plaats. AGODI zit dat overleg voor.

Aan het overleg nemen vertegenwoordigers deel van de onderwijskoepels en het GO!, de Onderwijsinspectie, het Agentschap Integratie en Inburgering, Kind en Gezin, de VVSG en het Kinderrechtencommissariaat.

Het doel is om het in de praktijk brengen van het kleuteractieplan op te volgen, signalen op te vangen en informatie uit te wisselen.

Op de agenda van het overleg staan onder andere een toelichting bij de conclusies van het eindrapport kleuterparticipatie en een bespreking van de verschillende acties uit het kleuteractieplan. Zo wordt met de deelnemers een ontwerpversie van het kleuterparticipatierapport besproken. De deelnemers formuleren suggesties om de leesbaarheid van de tabellen te verbeteren. Op basis van hun feedback wordt het rapport verder aangepast.

IV. Aandacht voor kwetsbare groepen: niet-ingeschreven kleuters

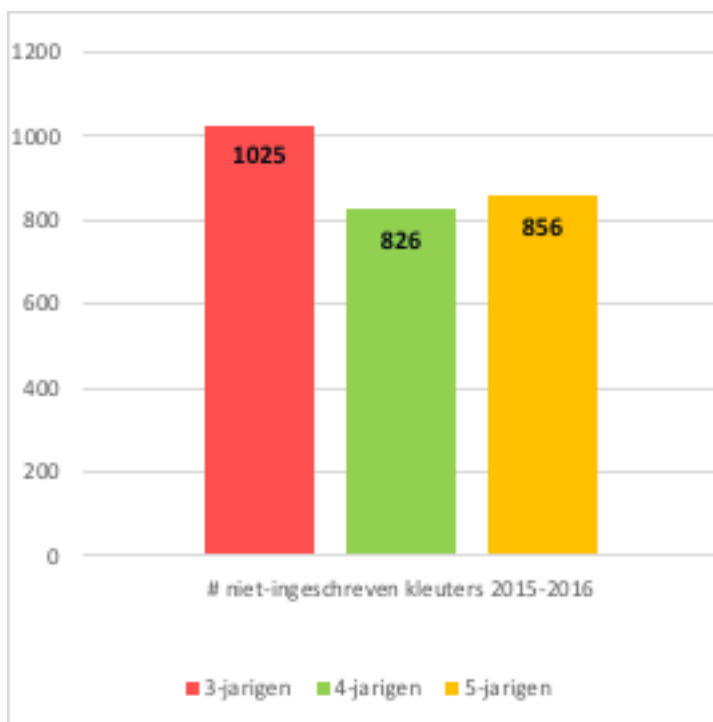
Elk jaar maakt AGODI de vergelijking van alle kleuters die gedomicilieerd zijn in het Vlaams Gewest met alle ingeschreven kleuters in de scholen. Op basis van die vergelijking wordt een lijst van niet-ingeschreven kleuters gemaakt.

De lijst van niet-ingeschreven kleuters bezorgt AGODI sinds 2009 aan Kind en Gezin en de 40 lokale overlegplatforms (LOP) in Vlaanderen. Kind en Gezin onderneemt acties naar driejarige kleuters. LOP's zoeken partners met beroepsgeheim die acties kunnen ondernemen naar de vier- en vijfjarige kleuters.

Elk jaar koppelt Kind en Gezin de resultaten van de acties naar de niet-ingeschreven driejarigen terug naar AGODI.

In 2015-2016 stonden er in totaal 2.707 kinderen op de lijst met niet-ingeschreven kleuters:

1.025 driejarigen, 826 vierjarigen en 856 vijfjarigen.

Figuur 7: Aantal niet-ingeschreven kleuters 2015-2016 per leeftijd. Bron: databanken AGODI.

De kleutercoördinator maakt een analyse van de acties die Kind en Gezin en de LOP's ondernemen voor de niet-ingeschreven kleuters 2015-2016. Op basis van deze analyse formuleert de kleutercoördinator zeven voorstellen tot bijsturing van de procedure die richtinggevend zijn voor de verdere acties die zij zal ondernemen voor niet-ingeschreven kleuters.

Bijsturing van de acties rond niet-ingeschreven kleuters

1. De registratie van de acties en resultaten optimaliseren.
2. Het aantal niet-ingeschreven kleuters in Brussel in kaart brengen.
3. De LOP's beter ondersteunen.
4. Kleuters binnen eenzelfde gezin worden door één organisatie gecontacteerd.
5. We onderzoeken de mogelijkheid om ook acties te ondernemen naar vier- en vijfjarige kleuters die wonen in gemeenten die niet gelegen zijn in het werkingsgebied van een LOP.
6. De mogelijkheden onderzoeken om de lijst met niet-ingeschreven kleuters te verrijken met extra informatie die de partners verder op weg helpt.
7. Aandacht besteden aan de niet-ingeschreven kleuters die niet op de lijst met niet-ingeschreven kleuters voorkomen.

V. Uitwerken ondersteuningsaanbod

V.1. Bekendmaking ondersteuningsaanbod

Het ondersteuningsaanbod van de kleutercoördinator kenmerkt zich door maatwerk. Zij gaat hierbij vraaggestuurd te werk.

Bij het uitbouwen van een netwerk rond kleuterparticipatie, licht de kleutercoördinator haar plan van aanpak toe aan verschillende partners en op verschillende fora.

Kind en Gezin

Brusselplatform

OVSG

Hogeschool Gent

Vernieuwing in de Basisvoorzieningen voor Jonge Kinderen (VBJK)

VIRBO Gent

Katholiek Onderwijs Vlaanderen

Interprovinciaal netwerk Samen tegen Schooluitval

GO!

Medische sector

LOP-deskundigen

Overleg Kleine Onderwijsverstrekkers

Overleg Centrumsteden

LOP Heusden-Zolder

VVSG

Onderwijsinspectie

Agentschap Integratie & Inburgering: trajectbegeleiders

Agentschap Integratie & Inburgering: consultants

Departement Kanselarij & Bestuur: commissie Diversiteit

Overleg leerplichtcontrole Franstalige Gemeenschap

V.2. Instrumentontwikkeling

De kleutercoördinator ontwikkelt in 2017 drie concrete instrumenten ter ondersteuning van acties rond kleuterparticipatie van lokale partners:

- » De website www.kleuterparticipatie.be.
- » Het stappenplan 'Kleuterparticipatie op de agenda van elk LOP'.
- » De gespreksfiche: In gesprek over kleuterparticipatie .

Website www.kleuterparticipatie.be

In 2017 werkt de kleutercoördinator samen met het Departement Onderwijs en Vorming aan een website waar schoolbesturen, lokale besturen en partnerorganisaties alle informatie vinden om een gedragen en succesvol kleuterparticipatiebeleid uit te werken. De website komt begin 2018 online.

The screenshot shows the website interface for 'Vlaanderen is onderwijs & vorming'. The top navigation bar includes links for 'Contact', 'Thema's A-Z', 'Evenementen', and a language dropdown set to 'nl'. A search bar with the placeholder 'Wat zoek je?' and a 'ZOEKEN' button is also present. The main navigation menu includes 'Home', 'Ouders', 'Leerlingen', 'Studenten', 'Cursisten', 'Onderwijspersoneel', and 'Directies en administraties'. The breadcrumb trail reads: 'Home > Directies en administraties > Onderwijsinhoud en leerlingenbegeleiding > Basisonderwijs > Kleuterparticipatie > Inspiratie voor schoolbesturen en lokale besturen'. The main heading is 'Inspiratie voor schoolbesturen en lokale besturen'. Below this are three content boxes: 'Partnerorganisaties voor scholen' (with a link to 'Overzicht van mogelijke partners'), 'Praktijkvoorbeelden' (with a link to 'Naar de praktijkvoorbeelden'), and 'Beleidsmaatregelen' (with a truncated description).

Figuur 8: Extract van de website www.kleuterparticipatie.be.

Stappenplan 'Kleuterparticipatie op de agenda van elk LOP'

Op 23 juni 2017 presenteert de kleutercoördinator het stappenplan 'Kleuterparticipatie op de agenda van elk LOP' aan de LOP-deskundigen. Dat plan lijst aandachtspunten op voor de LOP's om actiever aan de slag te gaan rond de drie dimensies van kleuterparticipatie.

Op 17 november 2017 krijgen de LOP-deskundigen een geactualiseerde versie van dit stappenplan gepresenteerd. Ze wisselen samen met de kleutercoördinator ervaringen uit over het werken rond kleuterparticipatie.

Blijven investeren in het netwerk van partners met beroepsgeheim

Het uitbouwen van een netwerk van partnerorganisaties die meewerken rond de opvolging van niet-ingeschreven kleuters, vraagt regelmatig aandacht: organisaties veranderen, zien zich geconfronteerd met besparingen, nieuwe opdrachten of een personeelsverloop

Het is daarom belangrijk om op regelmatige basis contact te hebben met hen om de opvolging van niet-ingeschreven kleuters hoog op de agenda te houden.

Figuur 9: Extract van het stappenplan 'Kleuterparticipatie op de agenda van elk LOP'. Bron: AGODI (november 2017).

Gespreksfiche: in gesprek over kleuteronderwijs

Deze fiche is bestemd voor partners uit verschillende sectoren die in contact komen met ouders van jonge kinderen. Via deze gespreksfiche willen we de partners stimuleren om met ouders te praten over kleuteronderwijs.

In de gespreksfiche sommen we de verschillende situaties op met betrekking tot kleuterparticipatie die zich kunnen voordoen en hoe partners hierop kunnen reageren. De fiche wordt ook gepubliceerd op de website www.kleuterparticipatie.be.

Is de kleuter ingeschreven maar vaak afwezig? De kleuter gaat regelmatig naar school maar de ouders maken zich zorgen?

- » Stimuleer overleg tussen de ouder(s) en de school en/of het CLB. Contactgegevens van scholen en CLB's vind je op <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsaanbod>.
- » Stel voor dat de ouders eventueel via een vertrouwenspersoon contact op nemen met de school en/of het CLB. Partners binnen het netwerk Huizen van het Kind (Kind en Gezin, inloopteams, ...) kunnen hierin ondersteuning bieden. (www.huizenvanhetkind.be)

Figuur 10: extract uit de fiche 'In gesprek over kleuteronderwijs'. Bron: www.kleuterparticipatie.be.

VI. Vooruitblik 2018

In januari 2018 zullen we verschillende instrumenten publiceren die besproken worden in dit jaarverslag:

- » De website www.kleuterparticipatie.be.
- » De gespreksfiche 'In gesprek over kleuteronderwijs'.
- » De kleuterparticipatierapporten voor scholen op Mijn Onderwijs.
- » De cijfers over kleuteraanwezigheden per gemeente voor schooljaar 2016-2017 op www.agodi.be.

In 2018 zetten we ook verder in op het bekendmaken van deze instrumenten. We gebruiken de instrumenten als vertrekpunt om in dialoog te gaan met lokale actoren. Zo kunnen we hen stimuleren opportuniteiten te zien voor samenwerking en verdere afspraken maken over kleuterparticipatie.

Maar we zetten niet alleen in op het bekendmaken van deze instrumenten. Ook in 2018 ontwikkelen we nieuwe instrumenten ter ondersteuning van lokale partners. Zo is een goede samenwerking tussen scholen en lokale partners een belangrijke hefboom in het bevorderen van kwaliteitsvolle kleuterparticipatie. We maken een netwerkanalysekaart waarmee lokale/potentiële partners rond kleuterparticipatie in kaart gebracht kunnen worden.

Tot slot zullen we samen met de collega's van Kind en Gezin en het Agentschap voor Integratie en Inburgering het actieplan transitie uitvoeren.

